

't Spuyckertje

Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw

Karrenmuseum Essen vzw

Secretariaat: HEEMHUIS, Moerkantsebaan 48, 2910 Essen

Tel. 03/667.73.90 - Fax 03/677.11.42 - e-mail: heemhuis@skynet.be

Verschijnt driemaandelijks
Afgiftekantoor 2910 Essen 1

4de trimester 2007
22ste jaargang n^r 4

't Spyckertje

Nummer 4/2007

Lezen voor geen prikje	3
V.O.S.-leden 1928	4
Oproep aan de lezer	5
Verslag Open Monumentendag	6
Agenda	7
Genealogie	7
Wissewasjes over kattenwasjes	8
Leesclub Davidsfonds	10
Winterwandelingen VVV-Essen	11
Het loopt op wieltes,	12
Verslag Zo-Zo 2007	15
De Brabantsche Vennen	17
Vrijwilligers zijn onmisbaar	18
Kerst in het Karrenmuseum	18

**Tussen Kerst en Nieuwjaar
is het Heemhuis. gesloten.**

Lezen voor geen prikje

Onze heemkundige bibliotheek bevat heel wat jaarboeken en uitgaven uit de ruime Essense omgeving. Je kan de boeken gratis ontlennen.

Volgende boeken kochten we aan of ontvingen we pas. 't Bruggeske is een uitgave van Heemkring Hogescote.

In het laatste nummer aandacht voor de grens Putte-Kapellen, die vijftien jaar geleden sloot.

Het jaarboek Den lechtetrekker van De Wilhelmiet in Huijbergen staat stil bij de overleden wielrenner Jo de Haan.

In Calmpthoutania staat dan weer een verhaal over politiek Kalmthout in de jaren dertig. "Een verhaal over socialisten, zamanisten, paironisten en liberalen".

Ook leuk: Dialecten in het Zuidkwartier, een (woorden)boek over dialecten in Hoogerheide, Ossendrecht, Putte en Woensdrecht.

Studio Vandersteen, Kroniek van een Legende handelt over stripteekenaar Willy Vandersteen.

En Tien Tullepetaonse Oogheden gaat over het Roosendaalse carnaval.

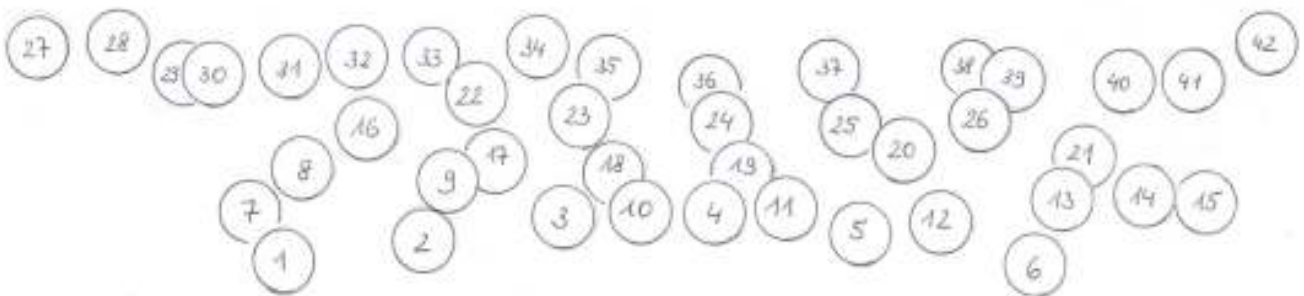
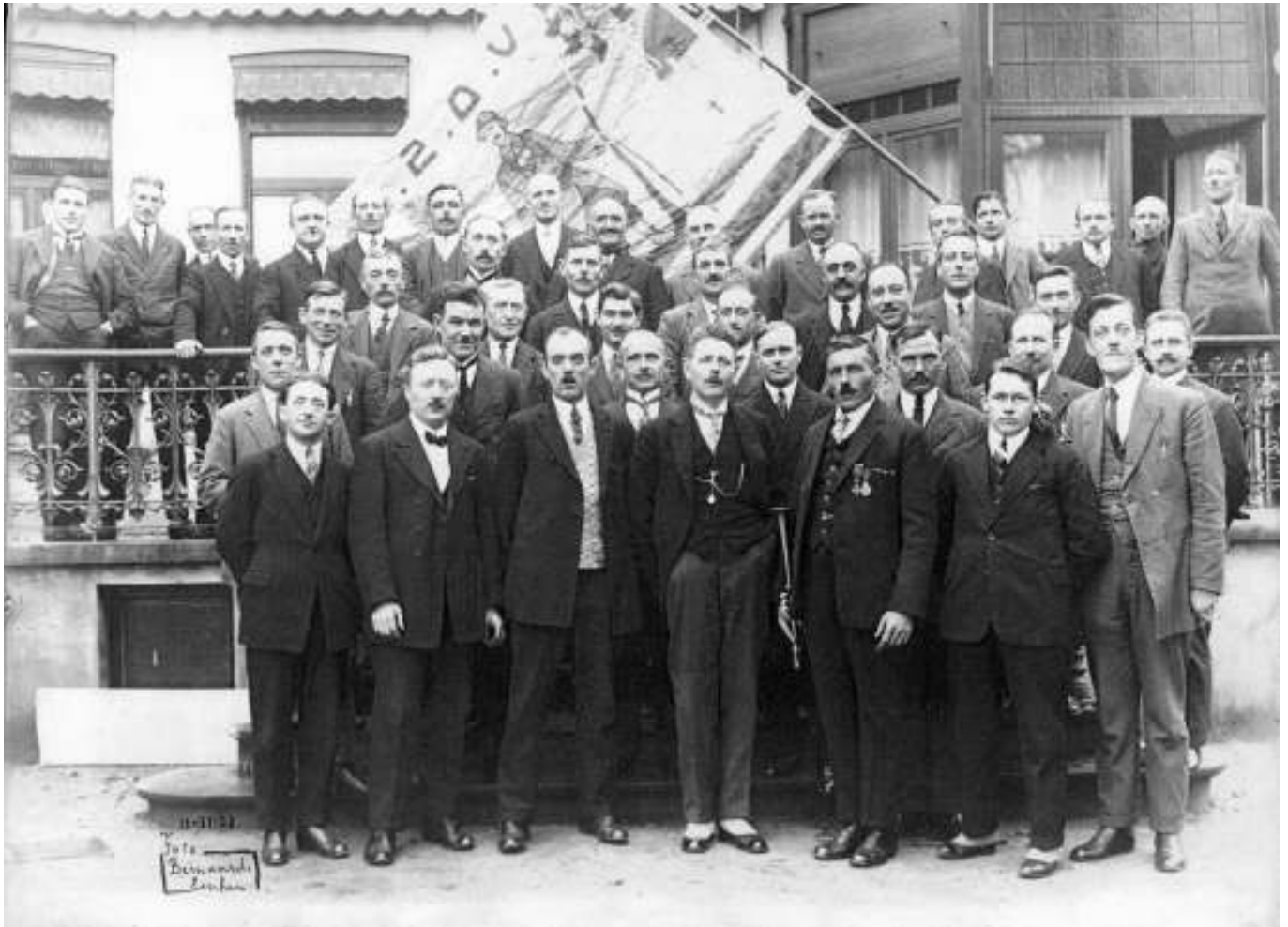
Nogmaals: deze (en stapels andere) boeken over de lokale geschiedenis kan je gratis uitlenen! Kom eens langs.

Met heemkundige groet

Jan Suykerbuyk

Voorzitter Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw

V.O.S.-leden 1928

Oproep aan de lezer

In De Spycker 2008 zal Thomas Dekkers ondermeer de geschiedenis van de Essense V.O.S.-afdeling beschrijven.

Daarom zouden we graag met uw hulp de V.O.S.-leden benoemen op de groepsfoto uit 1928.

Onze eigen zoektocht leverde al iets op: we kregen namen van Wim Kuypers (uit archief Jan Meeusen) en van Ivan Janssens, die we aanvulde met beperkte informatie van anderen.

Hopelijk kan U, beste lezer, deze gegevens verder vervolledigen of corrigeren.

Graag reageren voor 15 november 2007:

Rudi Smout – 03/248.18.67 of rudi.smout@skynet.be

Heemhuis – 03/667.73.90 of heemhuis@skynet.be

Alvast op voorhand bedankt.

Rudi Smout

Ergens op rij 3 of 4: Corneel Mous, Frans Akkermans, Guil. Willeme, dr. Alfons Janssens, (later politiecommissaris) Louis Smolderen, Martin Seerden: maar met welk cijfer corresponderen deze namen?

Mogelijk ook nog: Theunis, De Backer, Gotinck, L. Jaspers, Sooi Schrauwen

Eerste rij v.l.n.r.:

1. Gust Schenck
2. Jef De Moor
3. Frans Van Osta
4. Emiel Dierickxsens
5. Gust Craey
6. Walter Mous

Tweede rij v.l.n.r.:

7. Henri Cuyvers
8. Frans Schuybroek
9. Henri Van Osta
10. Jef Van Bragt
11. Jul Smeyers
12. Louis Mous
13. Henri Naulaerts
14. Jul D'Hooghe
15. Felix Van Roosendaal

Derde rij v.l.n.r.:

???

Vierde rij v.l.n.r.:

???

Vijfde rij v.l.n.r.:

27. Constant Craey
28. Jos Lebrun
29. Louis Bartelen
30. Jef Bartelen
31. ?
32. Frans Van Dijck
33. Theunis
34. Van Turnhout
35. Govers
36. (vader) Mous
37. Boden
38. Jos Keuppens
39. Jan Mous
40. Jan Van Bragt
41. Jos Donckers

Open Monumentendag zondag 9 september

Onze Heemkundige Kring opende, tussen 11 uur en 17 uur, het Gerard Meeusen museum op de zolder van het gemeentehuis.

Thema van deze Open Monumentendag was: “Wonen”.
Onze vrijwilligers waren op post en mochten 181 bezoekers ontvangen en te woord staan.

Een tweede activiteit op deze dag was: “Het museum vlagt”.
Wie tussen 11 en 12 uur met de vlag van zijn of haar vereniging langs kwam, kreeg een traktatie.
25 verenigingen gingen op onze uitnodiging in.
Van het vaandel werd een foto genomen.
Deze foto's zullen tentoongesteld worden tijdens de kermisdagen in het parochiecentrum te Wildert (21-22-23 oktober).

De Heemkundige Kring dankt de verenigingen voor hun talrijke opkomst.

Ook dank aan de vrijwilligers die zorgden dat het een geslaagde Open Monumentendag werd.

*Conservator
Maria Antonissen*

Kermis Wildert 21-22-23 oktober

De Kon. Heemk. Kring Essen neemt deel aan de tentoonstelling in de parochiezaal te Wildert tijdens de kermisdagen.

Thema van de tentoonstelling is: Milac – Broer wordt voor even terug in de kijker gezet.

Ook heemkundige boeken worden hier te koop aangeboden.

Parochiezaal Wildert 21-22-23 oktober van 13 uur tot 18 uur.

Oude postkaarten Essen

Op donderdag 22 november zal Georges Reynsbergen zijn collectie oude postkaarten van Essen vertonen op groot scherm.

Dit zal doorgaan in de Oude Pastorij om 20 uur.

Nadien kan er nog nagepraat worden in het café van de Oude Pastorij.

Iedereen is van harte welkom.

familie Wierckx

De werkgroep genealogie komt donderdag 15 november om 20 uur in het Mariaheem – Rouwmoer samen voor bespreking van de familie Wierckx.

Wissewasjes over kattenwasjes

Water is de meest algemene over heel de aarde verspreide vloeistof die als ze zuiver is géén kleur, reuk of smaak heeft.

Dat water een noodzakelijke levensbehoefte is, komt nauwelijks in de buurt van ons brein want bij baden, koken en schrobben is alleen de kraan in zicht: gehoorzaam geeft hij warm of koud.

Zijn we al eeuwen bezig onze hygiëne bij te schaven nog is de top niet bereikt. Vooral de laatste tijd wordt men langs de media steeds ernstiger aangesproken over het feit dat het bijvoorbeeld met uw haren een stuk beter kan met exotische shampoos. Uw warbos wordt een kappersreclame. Aan het gamma zepen en gels kan men niet voorbij, ze zijn levensreddend! Naar de wasmand is een kleine stap, in twee wasbeurten met poeder X is uw tobbe grauw spul oogverblindend wit, alleen nog met een zonnebril te bekijken. Zo tracht men hele volksstammen op het rechte pad op weg naar hygiëne te zetten.

Dit veelomvattend woord werd in het verleden wel op een andere manier ingevuld dan vandaag nu (bijna) iedereen een badkamer met de nodige uitrusting heeft.

Tot midden 20ste eeuw is een badkuip op vier elegante pootjes nog een prestigieus hebbeding. De wastobbe waarin de hele familie zich midden in de woonkamer, wekelijks, reinigt is hét badmeubilair van een

doorsnee gezin. Het is dan ook een heel karwei die grote teil met warm water te vullen én warm te houden. Kinderen ploeteren samen in bad nadat vader door moeder rood geschrobd is. Damp, beslagen ramen, een natte vloer, sompige handdoeken zijn de resultaten van zo'n wasritueel. Tot einde 19de eeuw sterft de meerderheid der vrouwen zonder ook maar één keer een bad te hebben genomen. Heel wat mannen maken tijdens de legerdienst verplicht kennis met het badgenoegen. Volgens de katholieke traditie vormt de hygiëne een gevaar voor de goede zeden omdat zij betrekking heeft op de intieme delen van het lichaam die men niet mag noemen, laat staan, aanraken.

Maar toch ... in de middeleeuwen wast men zich al geregeld of neemt een stoombad. Gaandeweg neemt de preutsheid toe, men houdt kleren aan en beperkt de wasbeurt tot de zichtbare delen. Zeep, niet de zeep die we nu kennen maar vollersaarde (een grijsgroene vettige klei die vuil en stof opneemt, in hoofdzaak gebruikt bij het reinigen van lakenstof) wendt men slechts in uiterste nood aan: de geur is allesbehalve!

Een bad nemen wordt een therapeutische onderneming. De snelle groei van de steden, het totaal gebrek aan waterleiding en putten zijn de oorzaak dat men water moet aandragen of beroep moet doen op waterdragers, wat moeite tijd én geld kost.

Gebrek aan brandstof is nog een reden om het baden uit te stellen, lees, af te stellen.

De kleinbehuisde maar begoede stadsvrouw begeeft zich naar de 'stoof' niet de gemengde stoof daar wacht de duivel ...

In de gemengde stoven dient men zich eerst van de soms welig tierende 'fauna' te laten ontdoen, let wel laten, uw geuur zal zich daar graag mee bezig houden. Het is een sociaal gebeuren, 'een goede buur is beter dan een verre vriend(in)'.

Voor jonge vrouwen zijn gemengde stoven verboden terrein, teneinde een zwangerschap door het badwater te voorkomen. Door het vaststellen van allerlei kwalen, al dan niet uit de stoven kan de Kerk tenslotte het sluiten van gemengde badhuizen afdwingen.

Bevallingen worden met gegronde angst tegemoet gezien, in de 19de eeuw laat 5 tot 10% van de vrouwen het leven in het kraambed. Ontsmetting kende men niet, de schamele strozak(matras) wemelt van ongedierte. De vroedvrouw heeft alleen de school van het leven gevolgd, ongewassen handen, vuile schort, lange haren zijn daar onderdelen van. In een handleiding voor vroedvrouwen uit de zestiende eeuw worden nochtans verschillende zeer goede tips aan de hand gedaan, maar wie kan ze lezen en toepassen?

Vrouwen van hogere stand wren slechte luchtjes met geurappels en welriekende kruidendoosjes, zij worden met een lange ketting om het

middel gedragen. Men kauwt op kummel, anijs en venkel om de afschuwelijke walm uit de mond te weren. Tandpasta, borstel en flosdraad zien in de 20ste eeuw het levenslicht.

In de Renaissance neemt het baden sterk af, de vuiltolerantie bereikt zijn hoogtepunt. Parfums en poeders gaan lijfgeuren verdoezelen. In die tijd heeft water iets van: kijken mag, aankomen niet! In Versailles waar water overvloedig aanwezig is om kanalen, vijvers en fonteinën weelderig te voeden, vindt de 'zonnekoning' het niet nodig om water binnenskamers aan lichaamsverzorging te verspillen. 'Warm water opent de poriën en laat de lichaamssappen verdampen wat verlies van vitaliteit en het ontstaan van ziekten in de hand werkt'. Toiletten zijn niet nodig, iedere hoek is goed, personeel in overvloed!

In de achttiende eeuw krijgt water het etiket: heilzaam!

Een koud bad is een gezond tijdverdrijf, eens in de twee maanden worden haren gewassen, voeten moeten het veertien dagen volhouden en in de mond komt men eens in de week voorbij! De overheid ontdekt het nut van lichaamsverzorging en schaft de taksen op echte zeep af.

Na WO II zijn zepen LUX en Palmolive uitschieters, maar iedere modekoning ontwerpt naast kleding nog een geurlijn. Parfumerieën barsten uit hun voegen opdat vrouw én man welriekend tevoorschijn kan komen. Het is niet genoeg de welvaart aan de lijve te ondervinden, die moet ook nog de neus doorboren!

Elly de Bruijn

leesclub Davidsfonds

Bespreking van 'Het boek Dina' van Herbjørg Wassmo

Vrijdag 5 oktober 2007 - 20.30 uur
CC 'De Oude Pastorij'

Dina's leven speelt zich af in de eerste helft van de vorige eeuw, in het barre noorden van Noorwegen.

Daar veroorzaakt Dina, als onschuldig kind van vijf, haar moeders dood.

Na een eenzame jeugd wordt de verwilderde Dina, vijftien jaar oud, uitgehuwelijkt aan de vijftigjarige Jacob Grenelv, om na diens onopgehelderde dood de scepter over zijn landgoed Reinsnes te zwaaien.

Dina's ongeremde sensualiteit heeft op de mannen in haar omgeving een even betoverend als verwoestend effect.

Dina zet iedereen naar haar hand totdat de geheimzinnige Zjukovsky haar leven binnenstapt.

Zal hij ontkomen aan Dina's grillige gevoel voor rechtvaardigheid?

Winterwandelingen VVV-Essen

Momenteel hebben we alleen nog maar data en thema's.
De plaatsen van vertrek zijn nog niet allemaal klaar.

Zondag 11/11/07 om 13.30 u aan de quarantainestallen. Thema is domein Hemelrijk en de quarantainestallen.

Zondag 09/12/07 heeft als thema Schanker en Schriek.

Zondag 12/01/08 de (verdwenen) molens van Essen centrum.

Zondag 10/02/08 Rose Gronon en Priesterdonk Wildert.

Zondag 09/03/08 De Greef en Godfried Hermans.

Zondag 12/04/08 Huijbergen.

Inlichtingen zijn te bekomen op VVV, 03/677.19.91
of bij Maria Gommeren 03/667.20.10

**Honing rechtstreeks van de imker
te koop in het Heemhuis
tijdens de openingsuren
van het secretariaat.**

“Het loopt op wieltjes. het ontstaan van het vervoer”

**Essen. 18 augustus 2007. 16 uur.
opening expositie**

Dat is de titel die we allemaal op de uitnodiging hebben kunnen lezen en waarover mij gevraagd is deze middag iets te zeggen. Aangezien ik net als u de expositie niet gezien heb, zijn het vrije gedachten naar aanleiding van dit thema en valt er, niet direct tenminste, een verband te leggen met het tentoongestelde.

Wanneer het enkel over de ondertitel zou gaan, ‘het ontstaan van het vervoer’, kon dit een kort praatje worden. We weten allemaal dat de eerste reis die de mens gemaakt heeft een paradijselijke oorsprong heeft. Immers het vertrek uit de Tuin van Eden door Adam en Eva is de eerst bekende verplaatsing van personen. Of moeten we toch de hand van Eva aanduiden die de verboden vrucht plukte en daarmee het eerste goed verplaatste? Kortom, wanneer het enkel over het ontstaan van het vervoer gaat, is het duidelijk, dan gaat deze expositie over de rol van de vrouw. Hoewel dit een prachtig thema zou zijn, vermoed ik toch dat dit niet het geval is. Nog afgezien van het feit dat dit onderwerp wel een heel bijzondere invulling zou zijn van de missie van het Karrenmuseum; er is ook nog de hoofdtitel: ‘Het loopt op wieltjes’. Nu lopen vrouwen normaal gesproken niet op wieltjes, tenzij op rolschaatsen, dus dat zal het toch echt wel niet zijn. En het woord ‘wieltjes’ verwijst heel duidelijk naar de opdracht van deze instelling: het belang benadrukken van mobiliteit. Want heden ten dage zien we vervoer haast als iets vanzelfsprekends. Keuze uit vervoersmiddelen is er te over en de toegang tot die middelen is vaak heel laagdrempelig. Een weekeindje weg naar het andere einde van de aardbol lijkt heel normaal. En we weten allemaal dat het niet altijd zo geweest is, maar weten we ook hoe dat dit enorme aanbod aan vervoersmogelijkheden ontstaan is, hoe dit gegroeid is? Dat is, denk ik, veel minder het geval en ik hoop en verwacht op die vraag een antwoord te vinden in deze expositie.

Misschien komen we daar dan ook elementen van het volgende tegen. Allereerst moet er de wens of de noodzaak tot reizen zijn. Zoals we al zagen was

de eerste reis allesbehalve gewenst – wie wenst er nu het paradijs te verlaten - maar was het een noodzaak: de hoogste overheid had een uitwijzingsbevel verstrekt en dat werd simpelweg uitgevoerd. Ik vermoed dat in het grootste deel van de menselijke geschiedenis de keuze voor vervoer eerder op noodzaak gestoeld is en veel minder op de wens. De wens tot reizen waar vervoer voor nodig is, is dunkt me een veel moderner verschijnsel. Nog maar recent is het zo dat we kiezen om onze gebruikelijke woonplaats voor korter of langer te verlaten enkel omdat we genoeg beleven aan het verplaatsen, aan een andere omgeving et cetera. De belangrijkste noodzaak in het verleden om zich of om goederen te verplaatsen, zal het verwerven van voldoende bestaansmiddelen zijn geweest. Eerst waren er de jagers en verzamelaars die de dieren of de seizoenen volgden om voedsel te hebben. Vervolgens richtte de mens zich op de landbouw en de veeteelt. Daarmee werden we een stuk minder nomadisch, maar op dat moment ontstond een reden tot uitwisseling van goederen en het resultaat was waarschijnlijk een groei van de behoefte aan transport. Wanneer goederen in bulk moeten worden vervoerd, schieten de menselijke capaciteiten tekort. Niet alles kunnen we zoals de uitdrukking zegt 'op onze rug nemen'. Ook al zijn met primitieve vervoersmiddelen grote zaken verricht, denk maar aan de bouw van de piramiden waarbij enorme steenblokken op rollende boomstammen met veel spierkracht verplaatst werden.

Door die boomstammen is de mens waarschijnlijk op de idee van het wiel gekomen. Een cruciale en elementaire uitvinding van de mens. Het vuur en de elektriciteit hebben we leren maken en gebruiken, maar de gedachte het wiel in een as te laten draaien en om die wielen te gebruiken voor een voertuig is een zuiver menselijke ontdekking. Het is dus iets om trots op te zijn. Wie trots moet zijn, met andere woorden wie het wiel uitgevonden heeft en wanneer dat dit is gebeurd, weten we niet precies. Vele theorieën doen daarover de ronde. De meest waarschijnlijke regio is het huidige Midden-Oosten en naar ik begrijp moet het iets meer dan vijfduizend jaar geleden geschied zijn. De resten van de oude beschavingen in het huidige Irak, Syrië en Egypte leggen er getuigenis van af. Om die vervoermiddelen goed in te kunnen zetten is een fatsoenlijke weg nodig. Het zijn met name de Romeinen die in dat opzicht beroemd geworden zijn. Kaarsrechte Romeinse heirbanen kunnen we nog altijd in het landschap terugvinden, ook in onze noordelijke streken. Daarmee zijn we eindelijk in onze eigen streek beland. Iets minder dan 850 jaar geleden begint hier de geschiedenis, al zullen er vast wel menselijke sporen uit eerdere eeuwen gevonden en te vinden zijn. Maar uit 1159 is het eerste schriftelijk bewijs voor Essen; u weet Nispen is dit jaar al zo ver. Het grootste gedeelte van die periode moeten we constateren dat dit een tamelijk afgelegen stuk van de wereld was met weinig wegen en slechts beperkte vervoersmogelijkheden. We moeten echter niet in de valkuil stappen van de

gedachte dat onze voorouders niet reisden. Ze reisden wellicht minder frequent en minder ver en hun keuze van vervoersmiddelen was beperkt, maar ze waren verbonden met de rest van de wereld. In een trager tempo en ten koste van grotere inspanningen weliswaar, maar toch.

Dat het verkeer op sommige momenten al behoorlijk intensief kon zijn, blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat in 1459 naast de kerk van Nispen een parkeerplaats voor karren werd aangelegd voor die parochianen die van ver moesten komen. Zelfs amper een driekwart eeuw geleden moet dat nog een gewoon gezicht zijn geweest: de bewoners van het platteland die met hun gerij 's zondags naar de kerk gingen. Ook kunnen we in de archieven lezen over het vervoer op andere dagen, bijvoorbeeld over de moeilijkheden die de Essense boeren in de zeventiende en achttiende eeuw soms ondervonden wanneer ze met hun wagens naar de Roosendaalse haven reden om daar mest voor hun arme zandgronden op te halen en om hun producten daar af te leveren. Een van de snelwegen in die dagen, de postbaan, passeerde ook langs Essen, of beter langs Horendonk of nog beter langs herberg Den Ouden Uil. Op het einde van de achttiende eeuw en zeker in de negentiende eeuw vond een systematische verbetering van de wegen plaats. En vanaf 1854 werd de streek hier nog meer opengelegd door de totstandkoming van de spoorwegen. Het is uit die periode van de negentiende en ook uit de twintigste eeuw dat het meeste materiaal uit de verzameling van het Karrenmuseum stamt. Het is een goede gedachte dat materiaal niet alleen in het kader van de eigen tijd van ontstaan te plaatsen, maar om te laten zien dat de verzamelde karren en wagens in een breder raamwerk passen. Vervoer kent een lange geschiedenis, lang niet altijd liep het op wieltjes. En nog altijd loopt het niet altijd op wieltjes.

Dat kun je letterlijk nemen, want veel informatie verplaatsen we tegenwoordig meer en meer virtueel en niet langer via de weg. En wanneer we ons trachten te verplaatsen op de weg belanden we in een grote file. En meer en meer hoor je dan ook geluiden dat we onze vervoersbewegingen moeten beperken. Dat de nadruk moet komen te liggen op productie in en vervoer op korte afstand binnen de eigen regio. Duurzaamheid en ecologie zijn begrippen die in de toekomst een belangrijke rol zullen gaan spelen. En zijn karren en wagens niet bij uitstek een duurzame en ecologische manier van vervoer? Ik draaf misschien wat door, maar dat is een beetje het risico wanneer je over karren begint, maar wie weet krijgt de kar nog wel een nieuw leven binnen het zojuist geschetste verband. Van het verre verleden zijn we daarmee terecht gekomen in een onbekende toekomst. Daarom zou ik tot slot willen zeggen: Laten we het paradijs van het vervoer binnentreden, daar waar alles op wieltjes loopt. En daar waar de organisatie ongetwijfeld sappen van de verboden vrucht gereed heeft staan.

Joss Hopstaken

Zo-Zo 2007

Er zijn zomers en zomers met een ietsje meer. En dat ietsje meer probeert “Karrenmuseum Essen vzw” steeds in te vullen met extra activiteiten tijdens de maanden juli en augustus.

Zo was het ook dit jaar, en reeds voor het vierde seizoen werd het een succes. Het bezoekersaantal per zondag lag tussen de 100 en de 665, afhankelijk van het weer en de activiteit van die dag.

Zondag 1 juli

De gemeente maakte het ons voor de eerste Zo-Zo gemakkelijk door de 11 juliviering op het terrein te plannen. Jammer genoeg dacht het weer daar anders over en ging dit niet door. Grillic als het weer kan zijn scheen heel de namiddag toch de zon en was er niets extra te beleven die dag.

> 195 bezoekers.

Zondag 8 juli

Werd er gedanst door alle generaties. De eer om als eerste op te treden was aan de oudsten, of liever de oudste vereniging van die dag. De Sint Andriesgilde van Wildert bestaat dit jaar 300 jaar en toonden hun eeuwenoude traditionele Vlaamse dansen. Vlaanderen hoeft niet ongerust te zijn dat dit erfgoed niet bewaard zal blijven want als tweede groep dansten de kindervolksdansgroep “Uiltjes” uit

Ekeren eveneens oude Vlaamse dansen. Dat ze goed waren blijkt uit het feit dat ze kort daarna uitgenodigd werden om in Denemarken op te treden. Als derde groep zochten we het over de grens met de “Saddle Creek Linedancers” uit Oudenbosch. Linedance is tegenwoordig helemaal in. > 207 bezoekers.

Zondag 15 juli

Die dag probeerden we het succes van vorig jaar te evenaren en een aantal demonstraties en technieken van het smeden te tonen. Erg jammer daarbij was het feit dat de avond er voor de hoefsmid zich afmeldde. Er was nog meer dan genoeg te beleven die dag o.a met een leraar hoefsmid met zijn leerlingen, met Theo Aerts, met paardenverzorger en huissmid Jan Peeters, en met onze eigen wielenmaker Ad die samen met enkele vrijwilligers weerom een band om een wiel legde. In zijn jong en vurig enthousiasme stak medewerker Marin Menu zijn hemd in brand. De schade bleef beperkt tot de voorkant. Zijn glimlach en spontaniteit werd niet gedoofd. > 213 bezoekers.

Zondag 22 juli

Werd traditiegetrouw ingevuld door de fuchsiavereniging Magellanica. Ongeveer 2000 bezoekers verspreid over 3 dagen.

Zondag 29 juli

Dit werd een moeilijke bevalling. Aan-gezien onze vaste toneelgroep ver-hinderd was werd het een zoeken tot op het laatste moment. Geïnteres-seerde groepen waren er genoeg maar de vakantie maakte het moei-lijk om hun spelers bijeen te krijgen. Uiteindelijk vonden we Paul Veke-mans van de Heemkundige kring "Scilla" uit Schilde bereid om onze namiddag te vullen met heerlijke oude volksverhalen vol spanning en bijgeloof. Hij liet zich bijstaan door 2 fantastische muzikanten op de trek-zak en draailier. > 91 bezoekers.

Zondag 5 augustus

Een verrassende namiddag die in het teken stond van vlechten. Dit ging van het zeer fijne kunstige strovlechten van Thera Flettereman uit Arnhem, over het mandenvlechten door Mon en Ludo, het sjourren door Ad, knopen leggen door Jo, bijenkorven en mandjes maken, knipwerk, enz...tot het vlechten en lemen van een wand door Louis en René. Deze laatste demonstreerde met veel plezier de oude techniek van het bouwen van een lemen schutting. Hiervoor had hij nodig: leem, gehakt stro, paardenpis en zijn blote voeten om het deeg te kneden. > 186 bezoekers.

Zondag 12 augustus

Deze dag kon het publiek zich uitle-ven in een 15 tal oude volkse spor-ten en gebruiken om zich te vermaken. De traditionele spelen als steltlopen, zaklopen, ringsteken, hoefijzerwerpen, joppen enz ... wer-den aangevuld door een eingege-

maakte "Kop van Jut", een oude ke-gelbaan, skilopen, en buitengewoon spectaculair was een heuse zweef-molen uit 1928 met de passende naam "De Zwevende hemel". De ge-broeders Van Den Driessche uit Bug-genhout kochten 2 jaar geleden deze unieke molen en restaureerden hem zodat hij weer als vanouds gebruikt kan worden. Jong en oud hebben er intens van genoten. De jongeren door hem uit te proberen, de oudjes, ge-zeten aan de kant, van de herinne-ringen die het opriep aan hun jeugd op de kermis. > 286 bezoekers.

Zondag 19 augustus

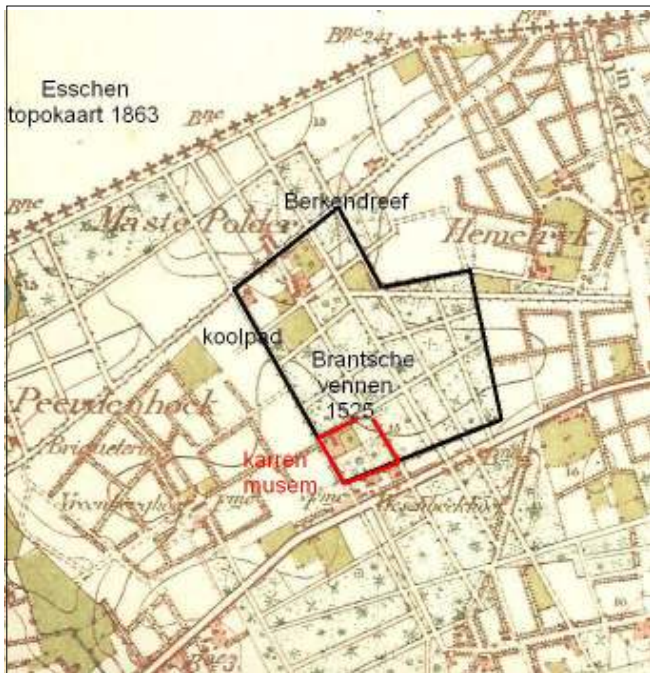
Topdag en volledig passend in de missie van het erkende Karrenmu-seum was de "Kardag". Reeds lang voor het museum echt open ging stonden er al mensen aan de poort die naar binnen wilden om te genie-ten van de simpele boerenkar met zijn zware paard er voor, de ezelwagen waar de kindjes ritjes mee mochten maken, maar zeker om te kijken naar de demonstraties met de hondenkar-ren. De bijna uitgestorven typische trekhond, gekend onder de naam "De Belgische Mastiff", is weer in opgang dank zij een intens kweekprogram-ma van Dirk Cuyt. Er werd die na-middag 3 keer een uitvoerige demonstratie en uitleg gegeven waarvoor telkens zeer veel belang-stelling was. > 665 bezoekers.

Zondag 26 augustus

Bracht reeds voor de 24e keer Am-bachtendag. Volgend jaar wordt het dus een jubileumdag.

Maria Gommeren

De Brabantsche Vennen

De “brantsche venne” worden reeds vermeld in 1525 (archief Tongerlo) waar turf gestoken werd voor brandstof. Het koolpad was een dijkweg en de turfvaart naar Nispen volgde het tracé van de Berkendreef. Het einde van de 17de eeuw is tevens het einde van grootschalige turfwinning. In 1694 wordt de Vreenbergh hoeve uitgebait. Een tweede abdijhoeve zou volgen in 1767, de hoef aent Bosch (de Kiekenhoeve). In 1702 begint de drooglegging met aanplant van eik en es. In de 18de en 19de eeuw wordt het loofhout vervangen door dennen.

De aftakeling van het landschap begon in 1961 toen de gemeente Essen het Vossenbos kocht. Rond 1970 werd het Hemelrijk grondig heringericht door Georges De Belder, waarbij een reeks vijvers werden uitgegraven.

De gemeente Essen liet in 1972 het sportpark aanleggen, de onderbe-

groeiing verwijderen en de grond werd er gefreesd met als gevolg massaal afsterven van de beuken. Op 24-2-1972 maakte ik een inventaris van het gemeentepark en telde 451 hoogstammige bomen waarvan 256 eiken, 187 beuken, 17 populieren, 12 lorken, 6 esdoorns, en 3 lindes.

Tot mijn verbazing groeide er toen ook zonnedauw in de grachten.

Deze brede diepe grachten waren wel nodig om de Brantsche Vennen te ontwateren meer dan 300 jaar geleden.

Typische planten

Binnen de afsluiting van het Karrenmuseum zijn nog een paar hoofdgrachten goed bewaard gebleven. Langsheen deze grachten groeien een aantal stinzenplanten zoals het robertskruid, gele dovenetel, speenkruid en fluitekruid. Verder komt er nog het dalkruid massaal voor als onderbegroeiing onder de beuken alsook varens, salomonszegel, stinkende gouwe en vingerhoedskruid. Verheugend is dat de wilde orchidee sporadisch terug groeit.

Dit jaar werd moerasspirea en kattestaart bijgeplant.

Een aantal verplanten zoals wede werden uit zaad gewonnen en op een zonnige zuidhelling van een gracht uitgeplant. Hiermee worden volgend jaar verfballen gemaakt om wol te verven. Een plant die vroeger gebruikt werd voor het kaarden van linnen is de kaardebol, het kweken hiervan is ook gelukt.

René Peeters

Vrijwilligers zijn onmisbaar

Je hebt in het museum vrijwilligers die zichzelf voorbij lopen, en je hebt vrijwilligers die de rust zelve zijn. Zo iemand is de persoon die in dit nummer belicht wordt, Staf Onsea. Hij draait ook al jaren mee op zijn eigen bescheiden en vooral humoristische manier. Zijn twinkelende ogen spreken ondanks zijn 74 jaar nog steeds van een innerlijke guitigheid en intense zin in het leven.

Staf is één en ander gewend. Jarenlang was hij zee-man en zo zag hij de hele we-

reld, wat van hem een mild en verdraagzaam man maakte. Zijn levenservaring is uniek in het museum, al heeft dat vaak niets met het vrijwilligerswerk te maken. Vraag je hem naar de weersvoorzichten? Staf kijkt naar de lucht en weet op de minuut af te zeggen hoe lang het nog droog blijft. Vraag je hem hoe laat het is? Hij gaat in de open deur van het Koetshuis staan, kijkt naar de zon die boven de bomen uitkomt en is er geen 5 minuten naast.

Men kan hem ten allen tijden bellen en Staf is er. Enkele jaren geleden maakte hij op een ambachtendag zeer veel indruk in een oude politiejas. Met zijn rechte en statige figuur

had hij veel ontzag bij de bezoekers. Nu kan dat niet meer: jas is gekrompen, of Staf is gegroeid. Maar ook zonder politiejas doet hij zijn taak voortreffelijk en bijzonder stipt.

Als hij op zondagmiddag toezicht doet, ziet men hem klokvast rond half vijf richting Koetshuis en cafeetje gaan voor zijn “piepkeduik”. En alle andere aanwezige vrijwilligers duiken mee in welgeteld één citroenjenever of één Elixir d’Anvers. Daarbij zit hij nooit verlegen om een goeie kwinkslag. Het is zalig werken met mensen als Staf.

Maria Gommeren

Kerst in het Karrenmuseum

Tijdens het schrijven van dit tekstje schijnt de zon en staan alle deuren naar buiten open. De overgang van een zomer die nauwelijks iets heeft voorgesteld, naar de herfst die nog wat mooie dagen kan brengen, kondigt zich al aan. Het wordt tijd om na een druk zomerprogramma al even stil te staan bij de winter en de feestdagen.

De eerste poging om een winteractiviteit in het Karrenmuseum te doen vorig jaar was zeer geslaagd en dus

voor herhaling vatbaar. In december zal de woonwagen weer worden omgetoverd tot

een kerstwoning. Mocht Jezus niet 2000j geleden geboren zijn, maar in 1900 zou hij waarschijnlijk ook in een dergelijke wagen hebben gewoond. Op zondag 23 december 2007 van 11 tot 17u komt heel dit tafereel weer tot leven. Onze vrijwilligers worden op die dag Jozef, Maria, herders, koningen enz...De eenvoudige boer en

boerin zullen Jezus komen bezoeken, evenals de dorpspastoor en andere notabelen. Om de kou te trotseren zal er warme wijn en chocolmelk zijn.

Dit belooft weer een gezellige dag te worden met vuurkorven, kaarsen, figuranten, muziek, ezelwagen enz.... Van harte welkom!

Maria Gommeren

Het Karrenmuseum vzw dankt de sponsors die de werking van het museum mogelijk maken

Graham
Packaging

Architectenbureel
Van Boxel,
Hectors en Van Laer
Bvba

Bank & Verzekering

bedtime

*Met steun van de
gemeente Essen*

Met steun van de
Vlaamse overheid

”Drukwerk aan verlaagd tarief”

België - Belgique
P.B. - PP
2910 ESSEN
BC 30355

Verantwoordelijke uitgever: Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw
Heemhuis
Moerkantsebaan 48
2910 Essen

Afgiftekantoor: 2910 Essen 1

'T SPYCKERTJE

Driemaandelijks tijdschrift van de
Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw

4de trimester 2007

22ste jaargang n^o4

BESTEMMELING:

Indien onbesteld gaarne terugzenden aan: Koninklijke Heemkundige Kring Essen vzw
Moerkantsebaan 48
2910 Essen
Tel. 03/667.73.90 - Fax 03/677.11.42
e-mail: heemhuis@skynet.be